

na ovo pitanje zasigurno nije u prirodi umjetnosti.

Dobili smo tako etički odgovor na estetsko pitanje. Mnogi umjetnički muzeji, posebno muzeji moderne umjetnosti, pretvaraju se postupno u otvorene umjetničke radionice, dijeleći pri tom nomadsku sudbinu zajedno sa umjetnošću. Estetizirajući umjetnički muzej nije ništa drugo nego grobnica za umjetnost, a kako je smrt kao trajno stanje, umjetnosti strano i nepoznato, to takav muzej vrlo brzo postaje ljuštura bez smisla. Život umjetnosti dugo se vremena odvijao izvan muzeja, i zaista nema nikakvog smisla da s tim iskustvom umjetnički muzej nastavi sa starom praksom. Ukoliko stručnjak u umjetničkom muzeju ne shvati da je život umjetnosti dragocijeniji od njegovog estetskog uvje-

renja, umjetnost će potražiti drugo utočište, pa bila to ponovno krčma, kavana ili radionica okvira na periferiji.

ABSTRACT

Art museums — ethical answer to an aesthetic question

Ž. Koščević

When making decisions on the presentation of certain art works or artists on exhibition or on the permanent display of the museum, the curator's choice of one of several current aesthetic trends is, besides his education and specialization, of great importance. The author, by quoting the American museologist Sherman E. Lee, accepts that nearly every decision made in a museum — whether it be the question

of invitations, posters, catalogues, pedestals, gallery lightening, or the visual presentation of the exhibits — is in fact of an aesthetic nature.

The problem of professional ethics is to be able to differentiate the private aesthetic conviction from the public function of the curator

The position of the curator in an art museum demands an active and critical perceiving of art, and a permanent reevaluation of the collection and art works. It is a mistake of curators dealing with historic material in art museums to think that they can exist outside of aesthetic practice. But this question is even more pertinent for museums and galleries dealing with art of our time.

The key to the problem of aesthetic judgment in art museums can be found in art itself: in the understanding of the proper nature of art, its signification and function. Many museums, particularly museums of modern art, are gradually becoming open art-workshops, thereby sharing the nomadic destiny of art itself.

Riječ je o... — Main feature

Upitnik za muzeje i galerije moderne umjetnosti u Jugoslaviji

Jadranka Vinterhalter

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

U cilju prikupljanja podataka o stanju i djelatnosti muzeja i galerija moderne umjetnosti u Jugoslaviji, Muzejski dokumentacioni centar sačinio je upitnik koji je upućen najznačajnijim ustanovama te vrste kod nas (uz napomenu da nisu obuhvaćeni svi muzeji i galerije moderne umjetnosti):

1. Ješa Denegri
viši kustos, povjesničar umjetnosti
Muzej savremene umetnosti, Beograd
Ušće Save b.b. 11070 Beograd
tel. 326-544, 326-545
2. dr Jure Mikuž
kustos istraživačkog odjela pri muzejskoj jedinici Moderne galerije, povjesničar umjetnosti
Moderna galerija, Ljubljana
Tomšičeva 14, 61000 Ljubljana
tel. 214-120, 214-085
3. Berislav Valušek
kustos, povjesničar umjetnosti
Moderna galerija, Rijeka
Dolac 1/II, 51000 Rijeka
tel. 23-181

4. mr Azra Begić
muzejski savjetnik, povjesničar umjetnosti
Umjetnička galerija Bosne i Hercegovine, Sarajevo
JNA 38, 71000 Sarajevo
tel. 24-106
5. Viktorija Vasev-Dimeska
kustos u izložbenom odjelu, povjesničar umjetnosti
Muzej na sovremenata umetnost »Skopje«
Samuilova b.b. 91000 Skopje
tel. 235-244
6. Božo Bek
muzejski savjetnik, povjesničar umjetnosti
Galerije grada Zagreba — Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb
Katarinin trg 2, 41000 Zagreb
tel. 425-227
7. Zdenko Rus
viši kustos, povjesničar umjetnosti
Moderna galerija, Zagreb
Braće Kavurića 1, 41000 Zagreb
tel. 449-871

UPITNIK:

1. Recite nam nekoliko riječi o historijatu muzeja/galerije u kojoj radite: kada je osnovana, kako su se formirale zbirke, koji je njihov sadržaj, koliki je broj predmeta?
2. Koja je koncepcija zbirke/zbirki koje prikuplja vaš muzej/galerija? Akceptirajući materijalne nemo-

gućnosti koje su kronični problem svih naših kulturnih, te i muzejskih ustanova, kakva je otkupna politika vaše kuće? Na koji način upotpunjavate zbirke — stavljate li težište na nabavku djela tekuće umjetničke produkcije, nastojite li da u zbirci zaokružite opus jednog umjetnika? Tko uopće odlučuje o otkupu i kako se on provodi?

3. Koja je koncepcija stalnog postava muzeja/galerije? Kada je on posljednji put mijenjan, odnosno kada planirate njegovu izmjenu? Da li se stalni postav u vašem muzeju/galeriji uopće shvaća kao »promjenjiv dio«? Da li postav prati razvoj umjetnosti u kontinuitetu, pokazujući različite faze rada jednog umjetnika ili samo »ključne« stilove i »najbolje« periode jednog umjetnika? Da li se ide za tim da se prezentiraju najznačajnija imena i djela jednog stilskeg perioda ili se nastoji popuniti fundus i manje relevantnim autorima i djelima?
4. Pojam muzeja/galerije suvremene umjetnosti vezan je za aktuelnu umjetnost odnosno za zložbe. Kakva je izložbena djelatnost vašeg muzeja/galerije, a kakva koncepcija samih izložbi? Kako se izložbe organiziraju i realiziraju? Da li postoji interes za razmjenu izložbi ili učešćem u zajedničkim projektima s drugim srodnim muzejima/galerijama?
5. Rad u muzejima/galerijama suvremene umjetnosti zahtijeva veoma

angažirano praćenje umjetnosti današnjeg trenutka — onoga što se stvara po ateljeima, direktne kontakte s umjetnicima, pravovremeno reagiranje u odluci kada i što prezentirati javnosti putem izložbe, kada i što otkupiti. Kakva je uloga kustosa muzeja/galerija suvremene umjetnosti danas?

6. Obrazovni rad u muzejima/galerijama smatra se njihovom bitnom djelatnošću, pogotovu s materijalom suvremene umjetnosti. Da li u muzeju/galeriji u kojoj radite imate razrađene obrazovne programe, odnosno kustose i službe koji se time bave?
7. Da li se promjene u suvremenoj umjetnosti održavaju u vašem muzeju/galeriji u koncepciji zbirke, postava i izložbi? Naime, danas je već činjenica da je osnovni tok umjetnosti sedamdesetih godina obuhvatao jedan specifičan tip materijala — konceptualnu umjetnost, radove u fotografiji, crteže i drugi papirnati materijal, razne medije, analitičko slikarstvo itd. Umjetnost osamdesetih godina okreće se slici, skulpturi, instalaciji, radu s raznovrsnim materijalima. Da li je muzej/galerija u kojoj radite imao/la sluha za ove promjene i da li su po svojoj opremljenosti spremni za prihvaćanje novih vrsta materijala?
8. Problem muzejske arhitekture veoma je važan, posebno za muzeje/galerije suvremene umjetnosti, jer se očekuje da će i sama arhitektura odražavati »modernost« vremena. Na žalost, u Jugoslaviji je veoma mali broj novih muzejskih zgrada, i uopće zgrada namjenski građanih za muzeje i galerije. Tko je i kada projektirao zgradu u kojoj je smješten vaš muzej/galerija? Kako se u toj konkretnoj arhitekturi »ponaša« stalni postav i izložbe — koje su sve prednosti, a koje mane? Da li planirate rješavanje problema unutrašnjeg i vanjskog prostora zgrade i na koji način?
9. Što biste, s muzeološke točke gledišta, istakli kao karakteristično za muzej/galeriju u kojoj radite?

ABSTRACT

Questionnaire for Museums/Galleries of Modern Art in Yugoslavia

J. Vinterhalter

A questionnaire concerning the conception of the collection and permanent display, the policy of purchase, exhibition program,

educational programs and architecture of the museum was dispatched to curators of principle museums / galleries of modern art in Yugoslavia. Replies have been received from: Museum of Modern Art, Belgrade, Modern Gallery, Ljubljana, Modern Gallery, Rijeka, Art Gallery of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, Museum of Modern Art, Skopje and Modern Gallery, Zagreb.

Muzej savremene umetnosti, Beograd

Ješa Denegri

Teško mi je odgovoriti idući redom postavljenih pitanja; to bi, zapravo, mogao uraditi samo jedan idealni (nepostojeći) »dobri duh« muzeja koji bi bio podjednako prisutan u svim predmetima i manifestacijama toga muzeja. Ali muzeje (muzeje savremene umetnosti, Muzej savremene umetnosti) ne čine samo umetnički predmeti koje poseduju i izlažu; čini ih ujedno i niz saradnika koji u njima, kako se to danas kaže, »udružuju rad« i fizionomija (da ne kažem politika) svake ustanove ove vrste znatno zavisi od ideja, sposobnosti i znanja, ali također i od nedostatka ideja, nesposobnosti i neznanja onih koji u takvim ustanovama »udružuju rad«. A upuštati se u ove i slične rasprave bilo bi ne samo nemoguće nego i posve nepotrebno. Stoga mi se uvek činilo ispravnijim da se u prilikama poput ove ne govori u prvom licu množine (dakle *mi*

kao muzej, *mi* u ime muzeja), nego jedino u prvom licu jednine, nipošto zbog isticanja nekog vlastitog egocentrizma već zato što je danas samo tako moguće biti odgovornim za ono što se misli i kaže.

Umesto, dakle, idući redom postavljenih pitanja nastojaću ukratko izneti jednu svoju projekciju, u konkretnom slučaju projekciju kritičara zaposlenog u muzeju na položaju kustosa. Odmah želim reći da u načelu odvajam ove dve prakse zato što su posredi dve različite vokacije, iako se one u stanovitim okolnostima mogu obavljati uporedo i istodobno, po mom mišljenju ne bez štete ili makar unutrašnjih neprilika po jednu od tih praksi. Jer, neko ko je kritičar trebao bi biti i kritičan, ali ne prema umetnosti i umjetnicima (jer je to najlakše i ponajmanje hrabro), nego pre svega prema funkcioniranju i samom sustavu umetničkih/kulturnih institucija, među kojima su muzeji jedna od važnih karika. Kritičar kao kustos (ili kustos kao kritičar) teško da takvim može biti; njemu je suđeno da pokušava iznutra »popravlјati« instituciju koju bi u načelu trebao kritizirati, a ako to nije u stanju obaviti, preostaje mu da se upusti u operaciju u kojoj njegov položaj kustosa postaje pruršenim oblikom jedne vrste »kritike na delu«.

Integriranje kritičara u instituciju muzeja krije, dakle, u sebi ponekad ozbiljne povode za moralnu dilemu koju kritičar, čini se, ne može rešiti

Zgrada Muzeja savremene umetnosti u Beogradu

